

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄÄLEKANDJA

10. SEPTEMBRIL 1928. A.

Nr. 13

KUUES AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: H. Avikson.

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas . . . . . Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi	1 lhk. Kr. 30.—, 1/2 lhk. Kr. 15.—,
Pooles aastas . . . . . " 2.50	uul. Nr. 12.	1/4 lhk. Kr. 8.—, 1/8 lhk. Kr. 4.—
Üksik number . . . . . " —.25	Telefon Nr. 4—71.	Omavalitsustele 30% hinna-
1923 aastak. . . . . " —.50	Jooksev arve: Eesti Panga Tal-	alandust.
1924 " . . . . . " 3.—	linna osakond Nr. 609.	Dokumentide kaotamise kuu-
1925, 1926 ja 1927a.ä . . . . . " 5.—		lutused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub 20 korda aastas, iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

SISU:

Ega's ometi suutäie viina eest	Lhk. 195
Maavalitsuste tulud 1923—1926 a. maavalit-	
suste aruannete järele (tabel)	" 196
Sihtühisuste probleem meie omavalitsuste	
elus — Eugen Maddison	" 200
Vallaomavalitsuste ameerikaviisilise raa-	
matupidamise revideerimise kava —	
H. Avikson (järg)	" 203
E. M. Liidu ja omavalitsuste tegevusest	" 206
Küsimused ja vastused	" 207
Kiulutused	" 183,208

Tartu maavalitsus teatab, et

Vallasekrefäri kutseksamid

peetakse ära maavalitsuse ruumides
12.-15. septembrini s. a.

Algus 12. sept. s. a. kell 10 h. Eksamile lastakse isikuid, kes vastavad R. T. nr 22—1926 a. avaldatud Siseministri poolt 4. märtsil 1926 a. kinnitatud eksamikava § 3 nõuetele. Soovijatel tuleb sellekohane kirjalik sooviavaldus lühikese elulookirjeldusega ja tarviliste dokumentidega saata Administratiivosakonna juhataja nimele Üksikasjaline eksamikava on avaldatud „Maaomavalitsuses“ nr. 6 —1926 a.

Sundnormide kogu maaoma- valitsuse kohta 17. vihk

on ilmunud, tuues pensionide kohta seadused, määrused, juhatus- ja ringkirjad.

Sundnormide kogu maaomavalitsuse kohta vihk nr. 18 ilmub lähemal ajal.

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuste Kinnitus Aktsia Selts „OMA“,

kes teostab:

tulekinnitusi, elukinnitusi ja rahekinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 270.000 krooni.

Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7.

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamisega.

Eesti Maaomaval. Liidu kirjastusel on ilmunud

ja temalt saada:

„Maaomavalitsus“ 1923 a. k.	Kr. —.50	„Vallaomavalitsuste ameerikaviisiline raamatupidamine—vormid, prooviläbikanded ja seletus- ja juhatuskiri . . . . .”	2.50
„Maaomavalitsus“ 1924 a. k.	3.—	postiga „	2.75
„Maaomavalitsus“ 1925 a. k.	5.—	„Eesti ravitsus- ja suvituskohad“	—.75
„Maaomavalitsus“ 1926 a. k.	5.—	„Maaomaval.“ aastakäigud köidetult kal- limad: kooliköide 80 s., kalingurköide 1.25 s., nahkköide 1.50 s.	
„Maaomavalitsus“ 1927 a. k.	5.—	Täh. 1923 ja 1924 aastakäik on kokku- köidetud.	
„Esimene Eesti omavalitsustege- laste kongress“	2.50		
Seesama omavalitsustele	2.—		
„ koolidele	1.50		
„Sundnormide kogu maaomava- litsuste kohta“ 15 vihku à 75 s. ehk 5 vihku 3,25 s., 10 vihku 6,50 s., 20 vihku	13.—		

Ega's ometi suutäie viina eest?

Selsamal ajal, kui omavalitsuste õiguste eestvõitlejad nõudmisi ülesseavad, et vallaomavalitsustele koolide asjus suuremad õigused antaks, et vallavolikogudel õigus oleks õpetajate palkasid nende tubliduse ja töö järele kindlaks määrata (v. „Maaomaval.“ Nr. 12 lehek 187), toovad ajalehed siit sealt teateid, kuidas vallavolikogude poolt õpetajate valimisi toimetatud ja milliste abinõudega nii mõnigi kandidaat seisukoha võitnud, et teda valiti. Ja need teated räägivad väga kurba keelt. Mitte kandidaadi praktika aastad ja haridus, mitte asjatundja attestatsioon, mitte kand. seltskondline tegevus ega hea nime ei määra igal pool valitavat ära, vaid mõnel pool ka antud suutäis viina ja lubatav peatäis, teisel pool kandid. poliitiline meelsus. Need on asjad, millest isegi 30 aastat tagasi vähe kuulda oli.

Kui küsimus ainult valimist toimetavat volikogu puudutaks, kui ta ainult suutäie viina eest valija volikogu enese au asi oleks, siis ei oleks põhjust asjast kõnelelda, sest on ju igäühe oma asi, kui palju ta aust ja häbist hoolib, kuid sellest nähtusest tehakse suur trump terve omavalitsuse ja kooli vahekorra küsimuse edaspidiseks korraldamiseks, demokraatluse hävitamiseks. Ja miks ka mitte, kui volikogud oma teguviisiga näitavad, et nad oma ülesannete kõrgusel ei seisa. Üks-kaks ennast unustanud volikogu võivad neljasajalt võtta nende õigused. See hädaoht kohustab sõna võtma, kohustab küsima, ega's ometi suutäie viina eest taheta omavalitsuste õigusi äramüüa.

Tuues teateid õpetajate valimiste kohta, kus kõrvalmõjud mängus olnud, ei ole ajalehed kommentaariaid tegemata jätnud — valijate kahjuks. Ja neid ei saa ümber lükata, ei saa midagi vabanduseks tuua. Kuigi ütelda võib, et viina eest valimise puhul ikkagi kaht poolt vaja on, viina ostjat ja saajat, et süüdistada tuleks mõlemat poolt, viina ostjat õpetajat ja viina eest valijat volikogu, siiski kahe poole olemasolu ei vabanda viimast. Volikogul oleks ju väga kerge olnud reageerida viina ostjale ehk viina lubajale sellega, et ta tema valimistel läbi oleks kukutanud. Kuid viin meelitas unustama korrektsuse ja kooli huvid: täismees

ju omale kohta viinaga kerjama ei lähe. Rohkem vabandatavaid põhjusi leiavad erakondlised valimised. Kandidaatide meelsust nii kaua täiesti kõrvale jätta ai saa, kuni seminarid ise selle eest ei hoolitse, et kommunistlike ilmavaadetega isikud õpetaja kutsetunnistust ei omanda. Kuid sarnaste mittevalimise pärast ei ole veel häält tõstetud. Kui võimul olevad rühmad oma rühma kuuluvaid isikuid otsivad ja neid valivad, siis, arvatavasti, tehakse siin rohkem suure eeskuju järele kui halvast tahtmisest. Väikesed kohapealsed tegelased näevad ju, et nende erakondade suured mehed ikka ja ainult oma rühmamehi vabadele kohtadele ettepanevad ja neid läbiviia püüavad, kõrvale jättes töömehi, ning nad püüavad truud ja ustavad järelkäijad neile olla. Et sellega kooli huvides ei talitata, seda ei tule vist suurele hulgale valijatest meeldegi, nagu ka seegi, et suurte juhtide eeskuju nii tihti mingit järeltegemist ei vääri.

Hukkamõistmist leiab sarnane reameeste teguviis aga kindlasti teiste erakonna tegelaste poolt, aga ka üldse, kus erakonda kuuluvus õpetaja koha ära määrab. Ja nii hästi üks kui teine lubamata nähtus valimistel annab õpetajaskonnale, kes üldse tahab vabaneda volikogude valimisest, tugeva argumendi kätte oma nõude põhjendamiseks saada riigiametnikuks ning rippumatuks omavalitsusest.

Seni on seda nõuet suudetud tagasi tõrjuda, hoida, et seda teostatud ei ole, kuid tänava aastased juhtumised sunnivad kartma, et mõned vallavolikogud müüvad omavalitsuste õigused ja ühes sellega koolid. Ja mille eest? Suutäie viina eest.

On kuulnud varemalt suurte väärtuste müümisi läätseleeme ja 30 hõbeseekli eest. Neid müümisi tahetakse nüüd nagu ületada: omavalitsuste õigused suutäie viina eest...

Kuigi arusaamatusest seda tehtud, kuigi ei ole osatud sarnaste sammude suuri tagajärge ettenäha, siiski peaks leiduma igaski volikogus ükski isik, kes suudab ära seletada eksisammude hirmsad tagajärjed ja hoida, et selajal, kui omavalitsuste õiguste eestvõitlejad teesi otsivad vallaomavalitsuste õiguste suurendamiseks, viimased ise seniseidki ära ei müüks.

3. sept. 1928.

Maavalitsuste tulud 1923—1926 a

Tulu nimetus	Aasta	S u m m a d 1000 m a r k a							
		Viru	Järva	Harju	Lääne	Saare	Pärnu	Viljandi	Tartu
I. Kinnisvara maks	1923	10833	6818	9175	7336	2878	7408	8319	14081
	1924	10965	6906	9626	7327	2881	7420	8336	14077
	1925	13320	6841	9397	7320	2881	7460	7998	14059
	1926	13384	6817	9190	7321	2882	7460	9396	14118
II. Tulumaks	1923	4359	2246	3798	1798	190	2300	2599	5004
	1924	3128	1560	3227	1498	177	1380	1935	4873
	1925	6240	3100	4486	2916	2269	3296	4186	5390
	1926	6599	2921	5819	4362	3332	4713	4521	7485
III. Ärimaks	1923	1210	970	1842	772	232	1504	1384	2248
	1924	1618	836	1476	549	150	1846	1601	1857
	1925	1701	389	2047	685	170	2064	1766	2102
	1926	1607	608	2479	682	206	2041	1225	2071
Sellest:									
1. Äritunnistuste maks	1923	1092	411	730	598	197	670	717	1123
	1924	797	400	732	433	137	904	695	901
	1925	890	348	804	493	156	993	566	901
	1926	882	437	893	499	191	925	534	870
2. Trahteri maks	1923	72	413	1059	46	8	661	556	1057
	1924	821	436	744	116	13	942	906	956
	1925	811	41	1243	192	14	1071	1200	1201
	1926	725	171	1586	183	15	1116	691	1201
IV. Mitmesugused maks.	1923	1760	552	1300	1415	401	816	1072	1434
	1924	1640	798	1781	695	339	1766	1206	1420
	1925	2052	1304	1859	959	354	1793	1443	1578
	1926	2274	845	1507	984	321	1973	1204	1649
Sellest:									
1. Lõbustusmaks	1923	887	195	570	123	55	347	643	685
	1924	856	274	501	113	69	455	578	731
	1925	1217	763	412	129	69	684	552	867
	1926	1361	349	360	120	8	655	473	687
2. Laskeriistade lub, m.	1923	202	145	195	119	32	221	231	373
	1924	240	155	214	118	39	200	245	278
	1925	226	124	218	128	42	175	190	215
	1926	204	120	164	123	42	182	167	206
3. Jahilubade maks	1923	154	38	216	115	93	103	122	137
	1924	172	38	224	118	87	93	118	147
	1925	198	62	250	130	97	106	155	211
	1926	203	52	242	184	108	120	159	193
4. Liikumisabinõude m.	1923	130	36	312	832	197	141	71	232
	1924	210	50	551	157	103	185	119	168
	1925	229	46	681	393	106	256	117	188
	1926	204	32	386	242	119	319	98	140
5. Teedekapitali maks	1923	—	—	—	—	—	—	—	—
	1924	162	159	192	159	—	657	—	—
	1925	182	170	167	96	—	341	277	—
	1926	302	170	201	152	—	450	166	315
6. Laadamaks	1923	—	—	—	—	—	—	—	—
	1924	—	121	97	18	34	171	141	89
	1925	—	138	129	75	35	226	147	91
	1926	—	122	148	157	40	242	136	101
7. Kantselei maks	1923	—	1	2	14	7	4	5	7
	1924	—	1	2	5	7	5	5	7
	1925	—	1	2	2	5	5	4	6
	1926	—	—	1	6	4	5	5	7
8. Kalapüügi lubade m.	1923	—	—	—	—	—	—	—	—
	1924	—	—	—	7	—	—	1	—
	1925	—	—	—	6	—	—	1	—
	1926	—	—	—	—	—	—	—	—
6. Muud maksud	1923	387	137	5	212	17	—	—	—
	1924	—	—	—	—	—	—	—	—
	1925	—	—	—	—	—	—	—	—
	1926	—	—	—	—	—	—	—	—
V Toetussummad	1923	17584	15356	11610	11172	7944	12680	16044	18079
	1924	19410	10160	18103	10913	14881	18053	10647	18380

raavalitsuste aruannete järele.

e s				% ü l d s u m m a s t												
Valga	Võru	Petseri	Kokku	Viru	Järva	Harju	Lääne	Seare	Pärnu	Viljandi	Tartu	Valga	Võru	Petseri	Kokku	Rassa
3391	6885	2486	79910	24,4	18,3	27,8	29,1	18,4	27,4	20,1	28,4	24,2	29,5	16,2	24,4	1923
3389	6978	2333	80238	24,6	25,6	22,2	27,9	12,6	23,3	23,3	27,4	28,3	23,8	13,3	23,5	1924
3376	6901	5928	85481	23,1	20,9	19,4	24,5	11,1	17,8	24,8	25,2	24,0	22,1	21,1	21,3	1925
3376	6901	5663	86508	16,5	17,4	15,7	16,1	12,8	14,5	31,5	18,1	25,2	17,0	17,2	17,5	1926
1110	1244	631	25279	9,9	6,0	11,1	7,2	1,2	8,5	6,2	10,1	8,0	5,3	4,1	7,7	1923
714	573	501	19566	7,0	5,8	7,4	5,7	0,8	4,3	5,4	9,5	5,9	2,0	2,9	5,7	1924
1008	3425	2884	39200	10,8	9,4	9,3	9,0	8,7	7,8	13,0	9,7	7,2	11,0	10,3	9,8	1925
1760	4618	3636	49766	8,2	7,5	10,0	9,4	14,8	9,1	15,1	9,6	13,1	11,4	11,1	10,1	1926
769	960	2059	13950	2,7	2,6	5,4	3,1	1,5	5,5	3,3	4,5	5,6	4,1	13,5	4,3	1923
1011	1222	1312	13478	3,7	3,1	3,4	2,1	0,7	5,8	4,5	3,6	8,4	4,2	7,5	3,9	1924
967	1328	1321	14540	2,9	1,2	4,2	2,1	0,7	4,9	5,5	3,8	6,9	4,2	4,7	3,6	1925
1050	1067	1256	14292	2,0	1,5	4,2	1,5	0,9	3,9	4,1	2,6	7,9	2,6	3,9	2,9	1926
287	411	—	6236	2,4	1,2	2,1	2,4	1,3	2,5	1,7	2,3	2,1	1,7	—	1,9	1923
345	506	488	6338	1,8	1,5	1,7	1,7	0,6	2,8	2,0	1,8	2,9	1,7	2,8	1,8	1924
224	449	348	6172	1,5	1,1	1,6	1,5	0,6	2,4	1,8	1,6	1,6	1,4	1,2	1,5	1925
341	521	346	6439	1,1	1,1	1,5	1,1	0,8	1,8	1,8	1,1	2,6	1,3	1,1	1,3	1926
447	509	—	4828	0,2	1,1	3,1	0,2	0,1	2,4	1,3	2,1	3,2	2,2	—	1,5	1923
666	716	824	7140	1,9	1,6	1,7	0,4	0,1	3,0	2,5	1,8	5,5	2,5	4,7	2,1	1924
743	879	973	8368	1,4	0,1	2,6	0,6	0,1	2,5	3,7	2,2	5,3	2,8	3,5	2,1	1925
709	546	910	7853	0,9	0,4	2,7	0,4	0,0	2,1	2,3	1,5	5,3	1,3	2,8	1,6	1926
395	648	151	9944	4,0	1,5	3,8	5,6	2,6	3,0	2,6	2,9	2,8	2,8	1,0	3,0	1923
455	775	335	11209	3,7	2,9	4,1	2,6	1,4	5,6	3,4	2,8	3,8	2,7	1,9	3,3	1924
469	836	287	12934	3,6	4,0	3,8	3,0	1,4	4,3	4,5	2,8	3,4	2,7	1,0	3,2	1925
542	718	272	12289	2,8	2,2	2,6	2,2	1,4	3,8	4,0	2,1	4,1	1,8	0,8	2,5	1926
277	482	—	4264	2,0	0,5	1,7	0,5	0,4	1,3	1,5	1,4	2,0	2,1	—	1,3	1923
316	530	6	4427	1,9	1,0	1,2	0,4	0,3	1,4	1,6	1,4	2,6	1,8	0,0	1,3	1924
287	499	1	5480	2,1	2,3	0,9	0,4	0,3	1,6	1,7	1,6	2,0	1,6	0,0	1,4	1925
228	354	—	4595	1,7	0,9	0,6	0,3	0,0	1,3	1,6	0,9	1,7	0,9	—	0,9	1926
85	104	—	1707	0,5	0,4	0,6	0,5	0,2	0,8	0,6	0,8	0,6	0,4	—	0,5	1923
49	103	32	1673	0,5	0,6	0,5	0,4	0,2	0,6	0,7	0,6	0,4	0,4	0,2	0,5	1924
61	127	30	1526	0,4	0,4	0,4	0,4	0,2	0,4	0,6	0,4	0,4	0,4	0,1	0,4	1925
55	158	38	1459	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,6	0,3	0,4	0,4	0,1	0,3	1926
32	38	—	1048	0,3	0,1	0,6	0,4	0,6	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2	—	0,3	1923
40	52	45	1134	0,4	0,1	0,5	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,2	0,3	0,3	1924
41	59	52	1361	0,4	0,2	0,5	0,4	0,4	0,3	0,5	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3	1925
41	59	50	1416	0,2	0,1	0,4	0,4	0,5	0,2	0,5	0,2	0,3	0,1	0,2	0,3	1926
—	17	—	1968	0,3	0,1	0,9	3,3	1,3	0,5	0,2	0,5	—	0,1	—	0,6	1923
10	57	—	1610	0,5	0,2	1,3	0,6	0,4	0,6	0,4	0,3	0,1	0,2	—	0,5	1924
39	100	12	2167	0,4	0,2	1,4	1,2	0,4	0,6	0,4	0,3	0,3	0,3	0,0	0,5	1925
37	72	10	1659	0,3	0,1	0,7	0,5	0,5	0,6	0,3	0,2	0,3	0,2	0,0	0,4	1926
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1923
—	—	234	1563	0,4	0,6	0,4	0,6	—	2,1	—	—	—	—	1,3	0,5	1924
—	—	173	1406	0,3	0,5	0,3	0,3	—	0,8	0,9	—	—	—	0,6	0,4	1925
124	—	158	2038	0,4	0,5	0,3	0,3	—	0,9	0,6	0,4	1,0	—	0,5	0,4	1926
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1923
40	22	14	747	—	0,4	0,2	0,1	0,1	0,6	0,4	0,2	0,3	0,1	0,1	0,2	1924
49	46	14	950	—	0,4	0,3	0,3	0,1	0,6	0,4	0,1	0,4	0,2	0,1	0,2	1925
54	70	12	1082	—	0,3	0,3	0,4	0,2	0,5	0,4	0,1	0,4	0,2	0,0	0,2	1926
1	7	—	48	—	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	—	0,0	1923
—	11	4	47	—	0,0	—	0,0	—	0,0	0,0	0,0	—	0,0	0,0	—	1924
2	5	5	37	—	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1925
3	5	4	40	—	—	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1926
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1923
—	—	—	8	—	0,0	—	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—	1924
—	—	—	7	—	—	—	0,0	—	—	—	—	—	—	—	0,0	1925
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1926
—	—	—	758	0,9	0,4	0,0	0,6	0,1	—	0,0	—	—	—	—	0,2	1923
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1924
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1925
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1926
5266	11560	7830	135125	39,8	41,0	34,0	44,2	50,9	46,3	39,2	36,4	37,8	49,8	51,2	41,3	1923
4655	17899	8695	151801	43,6	37,7	41,7	41,6	64,9	56,8	29,8	35,8	38,8	61,1	49,6	44,4	1924

Tulu nimetus	Aasta	S u m m a d 1000 m a r k a							
		Viru	Järva	Harju	Lääne	Saare	Pärnu	Viljandi	Tartu
Sellest:	1925	23471	13330	25670	11534	11660	20188	12692	23434
	1926	35976	12872	31727	14185	10104	26467	10886	40445
1. Õpetajate palkadeks	1923	17384	15356	11610	8426	7944	11163	9775	15727
	1924	17935	9296	17690	9233	10869	10736	8578	14588
	1925	20317	12373	3695	10463	8865	13139	11894	209.5
	1926	18621	11628	14744	11400	8653	12824	10786	20685
2. Teede ehitamiseks	1923	—	—	—	—	—	—	—	—
	1924	500	—	—	—	3500	5628	1000	1655
	1925	2572	—	10363	—	2038	6362	798	1834
	1926	17289	—	15483	—	1007	11327	—	18847
3. Hoolealuste asutuste sissesead.	1924	900	—	—	1000	—	1400	300	17.3
	1925	582	—	—	400	—	—	—	—
	1926	21	—	1500	—	349	1304	—	—
4. Muud riiklised toetused	1924	—	864	418	680	505	289	769	434
	1925	—	957	11612	671	750	287	—	675
	1926	—	1244	—	2785	96	927	100	—
5. Muud mitteriiklised toetused	1923	200	—	—	2746	—	1517	6269	2352
	1924	75	—	—	—	7	—	—	—
	1925	—	—	—	—	7	100	—	—
	1926	45	—	—	—	—	85	—	913
VI. Tagasisaadavad kulud:	1923	873	3714	137	—	2373	108	2239	—
	1924	4426	—	1050	2772	2590	59	2670	36
	1925	6597	7505	—	2912	2976	83	377	2899
Sellest:	1926	8369	14669	298	3937	2868	102	792	1644
1. Hariduse alal	1923	235	988	11	—	803	—	1861	—
	1924	1337	—	—	2284	907	18	1877	—
	1925	1531	1306	—	970	920	33	220	—
	1926	2239	2779	—	1113	887	31	596	—
2. Tervishoiu alal	1923	—	1285	—	—	982	3	194	—
	1924	105	—	—	488	1133	—	252	—
	1925	158	1033	—	1931	1386	19	—	—
	1926	101	—	—	2028	1548	47	—	—
3. Hoolekande alal	1923	518	—	—	—	250	50	—	—
	1924	2729	—	141	—	358	—	37	36
	1925	4408	1295	—	—	—	28	—	479
	1926	5964	1815	262	785	346	—	—	974
4. Teede alal	1923	—	—	—	—	18	—	57	—
	1924	—	—	828	—	18	—	10	—
	1925	—	3871	—	—	69	—	—	—
	1926	—	10066	—	—	16	22	—	—
5. Põllumajanduse alal	1923	—	1441	126	—	302	48	20	—
	1924	255	—	81	—	128	4	122	—
	1925	435	—	—	11	164	3	141	—
	1926	65	—	—	11	—	2	191	—
6. Muul alal	1923	120	—	—	—	18	7	107	—
	1924	—	—	—	—	46	37	372	—
	1925	65	—	—	—	437	—	16	2420
	1926	—	9	36	—	71	—	5	670
VII. Varanduse tulud	1923	25	—	523	118	1047	173	1211	3309
	1924	48	—	1837	36	1572	300	1044	4254
	1925	131	—	1915	36	2092	586	579	3387
Sellest:	1926	575	35	2583	546	1390	631	353	3223
1. Kapitalide protsendid	1923	5	—	3	—	6	—	994	1474
	1924	8	—	1211	—	9	300	800	1654
	1925	33	—	829	—	6	26	409	1038
	1926	427	—	1007	510	6	580	157	1385
2. Rendid, üürid	1923	20	—	520	118	1041	173	217	1835
	1924	40	—	626	36	1563	—	244	2600
	1925	98	—	1086	36	2086	560	170	2349
	1926	148	35	1576	36	1384	51	196	1838
VIII. Ettevõtete ülejäägid	1923	526	—	—	205	—	—	—	113
	1924	678	2405	—	472	—	—	—	217
	1925	1296	—	—	760	166	—	—	148
	1926	4166	—	—	—	161	—	141	68

d e s				% ü l d s u m m a s t												
Valga	Võru	Petseri	Kokku	Viru	Järva	Harju	Lääne	Seare	Pärnu	Viljandi	Tartu	Valga	Võr	Petseri	Kokku	Rassa
7721	18242	16220	184162	40,8	40,7	53,0	35,5	44,8	48,2	39,4	42,1	54,9	58,4	57,9	46,0	1925
5170	26779	18113	232724	44,4	32,9	54,3	31,2	44,9	51,3	36,5	51,8	38,6	65,9	55,2	47,2	1926
5266	11560	—	114211	39,4	41,0	34,0	33,3	50,9	41,0	24,0	31,6	37,8	49,8	—	34,9	1923
—	9973	8695	117551	40,3	34,5	40,7	35,2	47,4	33,8	24,0	28,4	—	33,9	49,6	34,4	1924
5749	12428	11241	131389	35,3	37,8	7,6	32,2	34,1	32,1	36,9	37,6	40,9	39,8	40,1	32,8	1925
5071	11705	9613	135730	23,0	29,7	25,2	25,1	38,5	24,9	36,1	26,5	37,8	28,8	29,3	27,5	1926
—	—	—	13084	0,4	—	—	10,9	—	5,3	15,2	4,8	—	—	—	4,0	1923
—	6168	—	18451	1,1	—	—	—	15,3	17,7	2,8	3,2	—	21,1	—	5,4	1924
858	3999	4979	33803	4,5	—	21,4	—	7,8	15,2	2,5	3,3	6,1	12,8	17,8	8,5	1925
99	12349	8500	84901	21,4	—	26,5	—	4,5	21,9	—	24,1	0,8	30,4	25,9	17,2	1926
—	1801	—	7103	2,0	—	—	3,8	—	4,4	0,8	3,4	—	6,1	—	2,1	1924
960	1815	—	3757	1,0	—	—	—	—	—	—	—	6,8	5,8	—	0,9	1925
—	2725	—	5898	0,0	—	2,6	—	1,5	2,5	—	—	—	6,7	—	1,2	1926
4655	—	—	8614	—	3,2	1,0	2,6	2,2	0,9	2,2	0,8	38,8	—	—	2,5	1924
—	—	—	14952	—	2,9	—	2,1	2,9	0,7	—	1,2	—	—	—	3,7	1925
—	—	—	5152	—	3,2	—	6,1	0,4	1,8	0,4	—	—	—	—	1,1	1926
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1923
—	—	—	82	0,2	—	—	—	0,0	—	—	—	—	—	—	0,0	1294
154	—	—	261	—	—	24,0	—	0,0	0,2	—	—	1,1	—	—	0,1	1295
—	—	—	1043	0,0	—	—	—	—	0,2	—	1,2	—	—	—	0,2	1296
—	130	461	10035	1,9	9,8	0,4	—	15,2	0,4	5,5	—	—	0,6	3,1	3,1	1293
123	162	440	14327	9,9	—	2,4	10,6	11,2	0,2	7,5	0,1	1,0	0,5	2,5	4,2	1294
25	96	538	24008	11,5	22,9	—	9,0	11,4	0,2	1,2	5,2	0,2	0,3	1,9	6,0	1295
286	108	820	33893	10,3	37,5	0,5	8,7	12,8	0,2	2,6	2,1	2,1	0,2	2,5	6,9	1296
—	40	—	3938	0,5	2,4	0,0	—	5,1	—	4,6	—	—	0,2	—	1,2	1293
75	63	—	6561	3,0	—	—	8,7	3,9	0,1	5,3	—	0,6	0,2	—	1,9	1294
25	70	—	5075	2,7	4,0	—	3,0	3,5	0,1	0,7	—	0,2	0,2	—	1,3	1295
95	59	—	7799	2,8	7,1	—	2,5	4,0	0,1	2,0	—	0,7	0,1	—	1,6	1296
—	—	—	2464	—	3,5	—	—	6,3	0,0	0,5	—	—	—	—	0,8	1293
—	6	431	2415	0,2	—	—	1,9	4,9	—	0,7	—	—	0,0	2,5	0,7	1294
—	4	536	5067	0,3	3,2	—	6,0	5,3	0,0	—	—	—	0,0	1,9	1,3	1295
—	—	820	4544	0,1	—	—	4,5	6,9	0,1	—	—	—	—	2,5	—	1296
—	—	—	818	1,4	—	—	—	1,6	0,2	—	—	—	—	—	—	1293
—	—	—	3301	6,1	—	0,3	—	1,5	—	0,1	0,1	—	—	—	1,0	1294
—	—	—	6210	7,6	3,9	—	—	—	0,1	—	0,9	—	—	—	1,5	1295
191	—	—	10337	7,4	4,6	0,4	1,7	1,5	—	—	1,2	1,4	—	—	2,1	1926
—	56	—	131	—	—	—	—	0,1	—	0,1	—	—	0,2	—	0,0	1923
—	30	4	890	—	—	1,9	—	0,1	—	—	—	—	0,1	0,0	0,2	1924
—	3	1	3944	—	11,8	—	—	0,3	—	—	—	—	0,0	0,0	1,0	1925
—	49	—	10153	—	25,8	—	—	0,1	0,0	—	—	—	0,1	—	2,1	1926
—	—	—	1937	—	3,9	0,4	—	2,0	0,2	0,0	—	—	—	—	0,6	1923
—	—	5	595	0,6	—	0,2	—	0,6	0,0	0,4	—	—	—	0,0	0,2	1924
—	—	1	755	0,8	—	—	0,0	0,6	0,0	0,4	—	—	—	0,0	0,2	1925
—	—	—	269	0,0	—	—	0,0	—	0,0	0,6	—	—	—	—	0,0	1926
—	34	—	286	0,0	—	—	—	0,1	0,0	0,3	—	—	0,2	—	0,1	1923
48	63	—	565	—	—	—	—	0,2	0,1	1,0	—	0,4	0,2	—	0,2	1924
—	19	—	2957	0,1	—	—	—	1,7	—	0,1	4,3	—	0,1	—	0,7	1925
—	—	—	791	—	0,0	0,1	—	0,3	—	0,0	0,9	—	—	—	0,2	1926
145	171	78	6800	0,1	—	1,5	0,5	6,7	0,6	2,9	6,7	1,6	0,7	0,5	2,1	1923
163	470	103	9827	0,1	—	4,2	0,1	6,9	0,9	2,9	8,3	1,4	1,6	0,6	2,9	1924
282	4	149	9161	0,2	—	3,9	0,1	8,0	1,4	1,8	6,1	2,0	0,0	0,5	2,3	1925
412	191	365	10304	0,7	0,1	4,4	1,2	6,2	1,2	1,2	4,1	3,1	0,5	1,1	2,1	1926
145	—	—	2800	0,0	—	0,0	—	0,0	0,6	2,4	3,0	1,0	—	—	0,9	1923
163	470	43	4658	0,0	—	2,8	—	0,1	0,9	2,2	3,2	1,4	1,6	0,2	1,3	1924
129	2	46	2620	0,0	—	1,7	—	0,0	0,1	1,3	1,9	1,6	0,0	0,1	0,7	1925
196	107	105	4480	0,5	—	1,7	1,1	0,0	1,1	0,5	1,7	1,5	0,3	0,3	0,9	1926
—	—	—	3751	0,1	—	1,5	0,5	6,7	—	0,5	3,7	—	—	—	1,2	1923
—	—	60	5169	0,1	—	1,4	0,1	6,8	—	0,7	5,1	—	—	0,3	1,6	1924
53	2	103	2620	0,0	—	1,7	—	0,0	0,1	1,3	1,9	1,6	0,0	0,1	0,7	1925
216	84	260	5824	0,2	0,1	2,7	0,1	6,2	0,1	0,7	2,4	1,6	0,2	0,8	1,2	1926
85	—	1458	2387	1,2	—	—	0,8	—	—	—	0,3	0,6	—	9,6	0,7	1923
44	—	559	4375	2,5	8,9	—	—	—	—	—	0,4	0,4	—	3,2	1,3	1924
14	—	144	2530	2,3	—	—	—	—	—	—	0,2	0,1	—	0,5	0,6	1925
54	—	220	4810	5,1	—	—	—	0,7	—	0,5	0,1	0,3	—	0,6	1,0	1926

Tulu nimetus	Aasta	S u m m a d 1000 m a r k a								
		Viru	Järva	Harju	Lääne	Saare	Pärnu	Viljandi	Tartu	
IX. Laenud	1923	—	6084	2558	3	400	1000	—	800	
	1924	—	3066	5821	1798	—	—	—	5338	
	1925	2506	304	519	204	949	2969	3167	861	
	1926	135	—	3773	13364	—	700	—	2938	
	1923	7181	1690	2885	2402	147	1248	8348	4527	
X. Milmesugused tulud	1924	2607	1244	516	173	340	990	8297	886	
	1925	2506	304	519	204	949	2969	3167	861	
	1926	7892	339	1067	170	1230	7513	1338	4431	
	Sellest:									
	1. Viivitus protsendid	1923	240	—	284	—	23	186	510	268
	1924	341	—	299	—	27	149	369	340	
	1925	342	—	246	—	28	—	251	287	
	1926	311	—	270	—	34	148	263	383	
2. Ettenägemata tulud	1923	503	1690	1555	—	124	107	43	129	
	1924	1341	119	217	23	313	173	111	546	
	1925	1328	—	273	17	385	23	745	349	
	1926	685	339	154	—	574	662	1075	285	
3. Eelmiste aastate ülejäägid	1923	4357	—	—	—	—	553	4800	1500	
	1924	706	—	—	—	—	645	7581	—	
	1925	764	—	—	—	536	—	1721	—	
	1926	6819	—	—	—	—	349	—	—	
4. Muud tulud	1923	2081	—	1046	2402	—	402	2995	2630	
	1924	219	1125	—	150	—	23	236	—	
	1925	72	304	—	187	—	2946	447	225	
	1926	77	—	643	170	622	5854	—	3763	
Üldse tulusid (kokku)	1923	44351	37430	34128	25221	15612	27237	41216	49505	
	1924	44519	26975	43442	26233	22930	31814	35735	51338	
	1925	57600	32773	48150	32506	26017	41919	32205	55658	
	1926	80977	39106	58443	45551	22494	51600	29856	78072	

Sihtühisuste probleem meie omavalitsuste elus.

EUGEN MADDISON.

Siseministeeriumi peasekretär.

Järg.

Sellest ülevaatest selgub, et küsimuse lahendamisel võivad olla mitmed kombinatsioonid, teiste sõnadega, vastav seadusandlus võib ette näha, et ühinemine või liitumine sünnib ainult vabatahtlikult või ainult sunduslikult, või vabatahtlikult kui ka sunduslikult. Sundusline ühinemine võib olla kas keskvalitsuse (järeelvalve asutuse) tahtmisel või omavalitsuste eneste ettepanekul, näit. juhtumistel, kui mitte kõik omavalitsused ei ole liitumisega nõus. Iseenesest mõistetakse, et meie omavalitsuse mõistega ja selles sisalduva omavalitsuse iseisvuse mõttega oleks kõige enam kooskõlas vabatahtline liitumine. Nagu eelpool juba tähendasin, asuvad praegu meil maksivad omavalitsusse puutuvad seadused just sel seisukohal. Juba Vene Ajutise Valitsuse ajast on meil teada üks konkreet juhtumine, kus see põhimõte

omale väljenduse leidis, — nimelt Vene ülemaalse semstvode ühingu korraldus (Положение о Всероссийскомъ земскомъ союзѣ", — Seadl. ja Valits. korrald. kogu 1917 a., nr. 255, art. 1827), kus (§ 3), muu seas, öeldud, et Vene ülemaalsesse semstvode ühingusse kuuluvad kõik need kubermangu semstvode, kelle nõukogud on otsustanud, või tulevikus otsustavad ühineda („о своемъ присоединеніи“) jne. Tugedes samale põhimõttele, on meil ellu kutsutud Linnade ja Maaomavalitsuste liidud. Samale põhimõttele on rajatud ka omavalitsuste liitude seadus („Riigi Teataja“ nr. 31 — 1926 a., sead. nr. 42), mille järgi „erilised määrused (põhikirjad) tähendatud (linna, alevi, maakondade ja valdade) omavalitsuste liitude kohta kinnitab Vabariigi Valitsus“. Kuid teiselt poolt, tuleb meil arvestada sellega, et omavalitsused on

d e s				% ü l d s u m m a s t													
Valga	Võru	Petseri	Kokku	Viru	Järva	Harju	Lääne	Saare	Pärnu	Viljandi	Tartu	Valga	Võru	Petseri	Kokku	Aasta	
150	—	—	10995	—	16,3	7,5	0,0	2,6	3,7	—	1,6	1,9	—	—	3,4	1923	
44	—	2800	18867	—	11,4	13,4	6,9	—	—	—	10,4	0,4	—	16,0	5,5	1924	
187	414	—	15803	0,5	—	5,3	15,9	9,6	8,3	—	3,4	—	—	—	4,0	1925	
—	—	—	20910	0,2	—	6,5	29,3	—	1,4	—	3,8	—	—	—	4,2	1926	
2513	1697	119	32757	16,0	4,5	8,5	9,5	0,9	4,6	20,2	9,1	18,1	7,2	0,8	10,1	1923	
1389	1213	433	18088	5,9	4,6	1,2	0,7	1,5	3,1	23,2	1,7	11,6	4,1	2,5	5,3	1924	
187	414	572	12649	4,3	0,9	1,1	0,6	3,7	7,1	9,8	1,5	1,3	1,3	2,1	3,2	1925	
754	254	2483	27471	9,8	0,9	1,8	0,4	5,5	14,6	4,5	5,7	5,6	0,6	7,6	5,6	1926	
75	131	—	1717	0,5	—	0,8	—	0,1	0,7	1,3	0,5	0,5	0,5	—	0,5	1923	
61	222	285	2093	0,8	—	0,7	—	0,1	0,5	1,0	0,6	0,5	0,7	1,6	0,6	1924	
76	177	400	1807	0,6	—	0,5	—	0,1	—	0,8	0,5	0,5	0,6	1,5	0,4	1625	
102	223	400	2134	0,4	—	0,5	—	0,1	0,3	0,9	0,5	0,7	0,5	1,2	0,4	1026	
72	42	—	4265	1,1	4,5	4,6	—	0,8	0,4	0,0	0,3	0,5	0,2	—	1,3	1923	
213	991	148	4195	3,0	0,4	0,5	0,1	1,4	0,5	0,3	1,1	1,8	3,4	0,8	1,3	1924	
111	171	172	3574	2,3	—	0,6	0,0	1,5	0,1	2,3	0,6	0,8	0,5	0,6	0,9	1925	
281	31	2083	6169	0,9	0,9	0,2	—	2,6	1,3	3,6	0,4	2,1	0,1	6,4	1,3	1926	
2366	—	—	13576	9,8	—	—	—	—	2,0	11,7	3,0	17,1	—	—	4,1	1923	
1061	—	—	9993	1,6	—	—	—	—	2,0	21,2	—	8,8	—	—	2,9	1924	
—	—	—	3021	1,3	—	—	—	2,1	—	5,3	—	—	—	—	0,8	1925	
371	—	—	8039	8,4	—	—	—	—	1,7	—	—	2,8	—	—	1,6	1926	
—	1524	—	13080	4,6	—	3,1	9,5	—	1,5	7,2	5,3	—	6,5	—	4,0	1923	
54	—	—	1807	0,5	4,2	—	0,6	—	0,1	0,7	—	0,5	—	—	0,5	1924	
—	66	—	4247	0,1	0,9	—	0,6	—	7,0	1,4	0,4	—	0,2	—	1,1	1925	
—	—	—	11129	0,1	—	1,1	0,4	2,8	11,3	—	4,8	—	—	—	2,3	1926	
13824	23295	15273	327182	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1923	
11987	29292	17511	341776	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1924	
14051	31246	28043	400468	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1925	
13404	40636	32828	492967	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1926	

meil kohaliku valitsemise orgaanid, kellel täita põhimõtteliselt kõik valitsemise (riiklised) ülesanded kohapeal, või nagu ütleb nende kohta Erhard Neuviem („Die Kommunalen Zweckverbände in Preussen“); „nihil humanum a me alienum est“. Teostades neid ülesandeid, ei ole omavalitsused täitsa vabad, täitsa iseseisvad omas tegevuses: nad peavad oma tegevust kooskõlastama üldsuse huvidega, mille valvel keskvalitsus. On, teatavasti, ülesandeid, mille kohta nemad ei või ütelda, et nad neid ei täida või täidavad, on ülesandeid, mille teostamisel nende tahe ei ole vaba, mille teostamisel osutub seadus kõvemana, kui nende tahtmine, kirjutades neile otsekohe ette tegevust, aktiivsust. Isegi vastavate tuluallikate puudus ei või neid vabastada sarnaste ülesannete teostamisest; nad peavad otsima ja leidma selleks sissetulekuid. Iseenesest mõistetak, et ei võiks olla juttu sunduslikust ühinemisest, kui meie omavalitsused oleksid jõukad ja nende jõukus ei olnuks rahva peal lasuvatest maksudest; oleks mõtetu sundida neid ühineda,

kui tähendatud ülesannete teostamine vastaks iga üksiku omavalitsuse kandejõule või kui oleksid tõendused selleks, et vabatahtline ühinemine ühe või teise ülesande teostamises, olgugi eraõiguslises alusel, oleks omavalitsuste keskel laialdaselt maad võtnud. Sellepärast tuleb tahtmata asuda seisukohale, et peale vabatahtlist ühinemist, peaks seadus ettenägema ka sunduslist ühinemist, nimelt selleks juhtumiseks, kui omavalitsused ise ei ühine, kuna aga ühinemine osutub tarvilikuna üldhuvide seisukohalt. Teatavasti asusid samal seisukohal Akl. J. Jans oma „Eesti omavalitsuse korralduse“ eelnõu ja Asutava Kogu omavalitsuse komisjoni poolt 18. mail 1920 a. III lugemisel vastuvõetud „Eesti omavalitsuse seaduse“ eelnõu. Tähendatud eelnõude sihtühisustesse puutuvad osad olid, nähtavasti, kokkuseatud Preisi 19. juuli 1911 a. sihtühisuste seaduse mõju all, — isegi redaktsiooniliselt ei lähe nemad oma eeskujust tuntavalt lahku. Nii kõneleb hra J. Jansi eelnõu: „Sihtühisuste loomine on vabatahtlik. Kohustav on sihtühisuste asutamine, kui nad niisuguseid

kogukondlisi ülesandeid täitma peavad, mis seaduse järele kõigile osavõtjatele kogukondadele kohuseks tehtud ja kui nende loomine üleüldsuse huvides tarvilik on" (§ 48); sihtühisuse loomise tarvilikkuse üle otsustab omavalitsuse seaduses ettenähtud järeelvalve asutus vähemalt kolmandiku asjast huvitatud kogukondade ettepanekul" (§ 49); „sunduslisest sihtühisusest osavõtmisest võib kogukond ainult siis vabastatud saada, kui ta iseseisvalt sellekohaseid kogukondlisi ülesandeid suudab täita ja sihtühisusele tarviliste kogukondliste asutuste kaastarvitamist paraja tasu eest lubab" (§ 50). Asutava Kogu omavalitsuse komisjoni poolt vastuvõetud seaduseelnõu ütleb selle kohta: „Sihtühisuse loomine on kohustav, kui nad niisuguseid kogukondlisi ülesandeid täitma peavad, mis seaduse järele kõigile osavõtjatele kogukondadele kohuseks tehtud ja kui nende loomine üleüldsuse huvides tarvilik on" (§ 35); „sihtühisuse loomise tarvilikkuse üle otsustab omavalitsusseaduses ettenähtud järeelvalve asutus vähemalt kolmandiku asjast huvitatud kogukondade ettepanekul" (§ 34).

Kahjuks ei leidu eelnõu juures olevas seletuskirjas sõnagi sihtühisuste kohta. On teadmata, kas leiti omavalitsuste ühinemise küsimust mitte põhimõttelise tähtsusega olevat, või vaadati küsimuse, kui iseenesest mõistetava asja peale, mis vaielusi ja lahkarvamisi ei tekitanud. Oleks aga siiski soovitatav olnud, kui seaduseelnõu autorid oleks vähegi peatanud küsimuse juures; kahtlemata on küsimusel oma tähtsus, — ning mitte väike, — iseäranis meil, kus jõudude koondamine ja kulude kokkuhoid peaksid igal alal esiplaanil olema. Oleme küllalt uhkelt ja laiait elanud — iga üks oma ette; ja ammuigi on kätte jõudnud aeg mõtlemiseks, kuidas koondada end, kuidas vähemate kuludega ja suuremate tagajärgedega end rakendada ühisele tööle. On üldtunnustatud tõde, et meie valitsemise aparaat (omavalitsused ühes arvatud) liig kulukas, koormav, kaugeltki ei vasta rahva kandejõule. Nagu teada, ongi astunud juba samme selle lihtsustamiseks. Üheks sarnaseks sammuks oleks meie omavalitsuste ühinemine nende peal lasuvate ülesannete täitmiseks.

Meie teada sünnib sarnane ühinemine mitmel pool, kuid siiski juhuslikult ja selle juures eraõiguslisel alusel ühe või teise lepingu näol. Sellepärast tuleb asetada omavalitsuste ühinemist enam kindlamale nimelt avalikõiguslisele alusele, tuleb moodustada neist koondustest avalikõiguslisi

juriidilisi üksusi, kus juures järeelvalve nende (omavalitsuste liitude) tegevuse üle tuleks asetada samadele alustele, mis omavalitsuste eneste kohta maksvad või maksuma pandakse.

On ülesandeid, mis tulevad täita ainult maaomavalitsustel. Loomulikult ühinevad siin ainult maaomavalitsused. Kuid on palju ülesandeid, mis on ühised maa- ja linna (alevid linnadega ühes arvatud) omavalitsustele. Loomulikult ühinevad siis ka linna ja maaomava ühiste ülesannete teostamiseks. Mina kujutan endale ette, et lähemas tulevikus meil tekkivad isegi üleriiklised omavalitsuste ühendused või liidud, näit. hoolekande ja tervishoiu aladel. Nende tekkimiseks teeksime aga takistusi, kui meie seaduses äramääraksime, et teatavate ülesannete teostamiseks on maa (valla) omavalitsused maa-ala järgi koondatud teatavatesse ühendustesse, ütleme maakondadesse. Koondamine peab sündima vabatahtlikult või teatavatel juhtumistel, kui seda nõuavad üldsuse huvid, sunduslikult järeelvalve asutuse korraldusel, kuid mitte seadusega. Seaduse vahelesegamine oleks asjale ainult kahjulik, valmistaks ainult pinda „oma nurga poliitikale“, süvendaks ainult „oma“ ja „teiste“ huvide vahet. Seda luksust ei peaks meie endale lubama: meil peab olema ühine tahe, ühine siht, ühised abinõud. Oleme ju väike rahvas — ning samuti väike on meie riik. Meil ei tule omavalitsuse, kui riigi iseseisva osa või üksuse, peale vaadata. Omavalitsused ei ole meil midagi muud, kui riiklike ülesannete teostamine mitte keskkohalt nimetatud ametnikkude, vaid kohaliku rahva poolt ametisse seatud organide poolt. Seda arvesse võttes, tuleb meie omavalitsustel mitte „nurga poliitikat“ ajada, mitte „oma“ seisukohalt asja peale vaadata, vaid oma silmapiire laiendada, rohkem üldsuse huvidega arvestada. Selleks tuleb aga luua vastavaid võimalusi. Need võimalused oleksid aga, nagu juba tähendasin, vaba ja teatavatel juhtumistel sundusline ühinemine.

Eelpool toodud kokkuvõttes, leian, et meie omavalitsuste arenemine ning ühenduses sellega ka valitsemise aparaadi tervenemine ja lihtsustamine on lehen sellest, kuidas võimaldatakse neile ühinemist üksikute nende peal lasuvate ülesannete teostamisel. Ühinemine peaks olema põhimõttelikult vabatahtlik, — vastavate omavalitsuste eneste kokkuleppel ja ettepanekul, sundusline ühinemine, järeelvalve asutuse korraldusel,

peaks aset leidma ainult vastava kokkuleppe puudumisel ja ainult tähtsamate, n. n. „sunduslike kude“ ülesannete teostamiseks. Ühendus (nii vabatahtline, kui ka sundusline) peaks kujutama enesest avalik õiguslist juriidilist isikut samade õiguste ja kohustega oma peale võetud ülesannete teostamisel, mis olemas temasse kuuluvatel üksikutel omavalitsustel; järelvalvet nende tegevuse üle tuleks teostada samadel alustel ja samas ulatuses. Iseenesest mõistetakse, et ühinemise korral ei kaota ühinevad omavalitsused oma iseseisvust, vaid vabanevad ainult teatavate ülesannete teostamise kohusest, mis ühenduse peale üle läheb, kuid kandes selle juures teatavaid kulusid, mis kooskõlastatud nende jõukuse, nende kandejõuga. Vabatahtlist ühinemist, nagu tähendasin, võimaldab 26. märtsil 1926 a. Riigikogu poolt vastuvõetud omavalitsuste liitude seadus. Ühinemine sünnib Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud põhikirjade või eriliste määruste näol. Selle seaduse seisukohalt on ühinevatel omavalitsustel ja Vabariigi Valitsusel täieline vabadus põhikirjade või tähendatud erimääruste väljatöötamisel ja kinnitamisel. Isiklikult leian et ei ole isegi takistusi selleks, et moodustavaid ühendusi või liite põhikirjade või eriliste määruste korras asetada järelvalve suhtes ühtlase seisukorda neisse kuuluvate omavalitsustega, s. t. et nende kohta võiks maksta panna omavalitsuse ajutine järelvalve seadus („Riigi Teataja“) nr. 78 — 1919 a., sead. nr. 149), või nende jaoks ettenäha eriline järelvalve kord. Teiste sõnadega — on seadusandja selles asjas, arvestades meie omavalitsuste arenemisvõimalustega, meie olude iseäraldustega, osa oma võimu täidesaatvale võimule delegerinud, lootes, et Vabariigi Valitsus kui

ka omavalitsused siin tarvilisel määral algatus- ning tegelikkude olude hindamisvõimet ilmutavad. Kuid, kahjuks, tuleb konstateerida, et kuigi tähendatud seadus juba kaemat aega jõus, valitseb siin endine vaikus ja rahu, ainult juba olevad Eesti Linnade ja Eesti Maaomavalitsuste liidud on oma põhikirju uuendanud, — rohkem ühinemise kavatsustest ei ole aga ei näha ega kuulda. Seadus on antud, kuid teda ei teostata, — just vastuoksa sellele, mida näeme, näit. Belgias, kus omavalitsused ühinevad ise oma algatusel ja kus seadus, mis palju hiljem maksta pandakse, juba sündinud fakti oma autoriteediga ainult õnnistab. Arusaadav, et sarnase olukorra juures teatav sundus enam kui soovitatav oleks. See ei oleks ka meil uudiseks: meie seadusandlus on seda juba osalt omaks tunnustanud — nimelt veeühisuste seaduse („Riigi Teataja“ nr. 195:196 — 1925 a., sead. nr. 116) maksmapanemisega. Nagu teada, selle seaduse järgi võivad veeühisuste liigeteks olla riigi-, omavalitsuse ning eraasutused (§§ 3,27 p. l.), kus juures, kui ühisuse tegevuse kestvus selgub, et mõni asutus või isik saab kehtvalt tulu ühisuse ettevõttest, siis võib maakonna veekomisjon, ühisuse juhatuse ettepanekul, neid selle ühisuse liikmeks määrata, kui nad vabatahtlikult ei astu ühisuse liikmeks (§ 30).

Järgelikult, tuleks meie seadusandlusel selles suunas ka edaspidi sammuda, tehes teatavatel juhtumistel sunduslikuks mitte ainult liikmeks astumist, vaid ka ühenduste asutamist, sest meie olud nõuavad jõudude koondamist, nõuavad koondatud jõudude ühist ja plaanikindlat tegevust. Sellepärast tuleks ühineda seal, kus selle järele tarvitud kõige rohkem tundub.

Vallaomavalitsuste ameerikaviisilise raamatupidamise revideerimise kava.

H. AVIKSON.

Järg.

3. Raamatute avamine.

a) Kas on raamatute avamise alus, inventaar ehk algusbilanss, täielises kooskõlas lõppenud eelarve aasta aruande varanduses seisuga;

b) Kas on kõik algava eelarve aasta 1. aprilli inventaaris aktiiva poolel viimases summades lahtris näidatud summad shurnaal-pearaamatu (vorm nr. 3) avamisel esimesel joonel kantud vastavate

arvete debeti poolele, s. o. kassa summa kassa arve debetisse, hoiusummade kogusumma hoiusummade arve debetisse, väärt-paberite kogusumma väärt-paberite arve debetisse j. n. e.;

c) Kas on kõik algava eelarve aasta inventaari passiva poolel viimases summade lahtris näidatud summad shurnaal-pearaamatu avamisel samuti esimesel joonel kantud vastavate arvete krediti poolele, s. o. erikapitalide kogusumma erikapitalide arve krediti poolele, kinnisvaramaksu (eelmise aasta maksu edasiandmata riigi ja omaval. osa) kogu summa kinnisvaramaksu krediti poolele, tulumaksu (lõppenud aastal vastuvõetud, kuid edasiandmata riigi tulumaks) summa tulumaksu arve krediti poolele j. n. e.;

d) Kas on inventaari aktiva ja passiva poole ühine kogusumma (see peab õige inventaari juures alati võrdne olema) shurnaal-pearaamatusse selle avamisel samuti esimesele reale, kus eelmised üksiksummadki olid, „operatsiooni summa“ lahtrisse ühekordselt kantud;

e) Kas on inventaari kassa arve summa, seesama, mis shurnaal-pearaamatus kassa arve debeti poolel, kantud kassa saldode redelisse (vorm nr. 6) esimese saldona 1-ks aprilliks;

g) Kas on inventaarist 1-ks aprilliks hoiusummadena ülesloetud hoiusummadele avatud hoiusummade raamatus (vorm nr. 13) erileheküljed ja iga inventaaris nimetatud arvele saldona sissekantud läbikäigu debeti ja saldo lahtritesse summa, mis näidatud invent. esimese summa lahtris, s. o. summa, mis selles pangas jooksva arvel 1-ks apr. oli;

h) Kas on väärt-paberite raamatusse (vorm nr. 15), kui valla väärtusega ja arvestatavad väärt-paberid olemas, igale väärt-paberite liigile oma eriarve avatud, väärt-paberi nimetust ülesse leheküljele kirjutades ja kas on nende arvete debeti küljele saldona sissekantud väärt-paberite hulk, nende üksik hind ja viimases summa lahtris nende paberite koguhind, seesama, mis inventaaris esimese summa lahtris, kui paberisi üle ühe liigi;

i) Kas on kinnis- ja vallasvara raamatusse (vorm nr. 12), kui ta uuesti avatud (seda raamatut ei avata iga aasta uuesti, vaid aastate järele, mis oleneb ümberhindamiste kordadest), üksikasjaliselt sissekantud kinnis- ja vallasvarad eri jaotuste järele, nagu see juhatatud „Valla-valitsuste ameerikaviisiline raamatupidamine — seletus- ja juhatuskiri“ lehek. 26—

28 ja kas selle raamatu 7. lahtri summad kokkuvõttes on kooskõlas inventaari tekstis toodud üksiksummadega, s. o. kas, näit. vallasvaras olev vallasvara koguväärtus (lahter 7) annab selle summa kokku, mis inventaaris sellel arvel näidatud;

j) Kas on, kui inventaar (algusbilanss) materjaale näitab, need üksikasjaliselt liikide ja hindade järele eriarvetega materjaliraamatusse (vorm nr. 14) sissekantud, täites neid samu nõudmisi, mis väärt-paberite raamatu avamise kohta ülesseatud (vaata h);

k) Kas on debitoridena invent. aktiva poolel ülesloetud võiglastele reskontros (vorm nr. 16) avatud eriarved (maksuvõiglastele ühine teatud maksuvõla arve) ja selle debeti poolel viimases summade lahtris näidatud võlasummad inventaari teksti lahtrist;

l) Kas on, ülemines inventaari passiva poole üksiksummade raamatusse edasikandmise kontrollimisele, erikapitaalidele erikapitaalide raamatus (vorm nr. 17) avatud eriarved ja nende krediti poolel viimases summade lahtris näidatud iga kapitali summa märkusega tekstis, milles kapital seisab;

m) Kas on, kui inventaar mitut liiki edasiantavaid summe näitab, igale liigile edasiantavate summade raamatus (vorm nr. 16) oma arve avatud ja iga liigi edasiandmata summa selle arve paremale, krediti poolele viimasesse lahtrisse saldona kantud;

n) Kas on kreditoridena näidatud isikutele reskontros (vorm nr. 16) oma arved avatud ja nende krediti poolel viimases summade lahtris needsamad üksiksummad näidatud, mis inventaaris;

o) Kas on kinnisvaramaksu raamatusse (vorm nr. 8) eelmise eelarve aasta kinnisvaramaksu raamatust üle kantud kõik kinnisvaramaksu maksjad, arvesse võttes õiendusi varade ülemineku kohta uute omanikkude nime peale, elukoha, maksualuse varanduse ja maksualuse nimetusega ja kas on kõik eelmisest kinnisvaramaksu raamatust lahtrist „Kinnisvaramaks — võlga jäänud“ võla summad avatud raamatusse lahtrisse „On maksta — kinnisvaramaksu — võlga“ võlglaste nime järele sisse kantud „kas on niisamuti maksulisa võlg eelmisest raamatust üle kantud vastava maksualuse varanduse järele uude nimekirja lahtrisse „On maksta — maksulisa — võlga“, samuti ka võimalik kolmas maks kinnisvara pealt;

p) Kas teeb kinnisvaramaksu võla kogusumma, sissekande õigusluse kontrollimisel,

sellesama summa välja, mis eelmise kinnisvaramaksu raamatus kinnisvaramaksu võlasumma näitas, samuti kas tuleb mõlemil raamatu maksulisa kogusumma ühine; kas teeb kinnisvaramaksu võlasumma, jagatult 4 peale, selle summa, mida näitab inventaari debitoride „kinnisvaramaksuvõlglaste“ summa, sest viimases on võla summast ainult $\frac{1}{4}=25\%$, s. o. valla osa; kas on maksu lisa võla kogusumma ühine inventaari debitoride maksu lisa võlglaste summaga;

r) Kas on kinnisvaramaksu raamatu lahtris „On maksta — kinnisvaramaksu — maksu“ ülekantud eelmise aasta raamatust maksu summad ehk kui need muutunud, siis uued maksu summad vastavalt muutmist tõendavatele dokumentidele ehk kinnisvarade ümberhindamise nimekirjadele; kas on lahtrisse „On maksta — maksulisa — maksu“ sissekantud summad kooskõlas vallavolikogu otsusele — missugune protsent lahtrist „Kinnisvaramaksu — maksu“; kas samuti võimaliku kolmanda maksu summad kooskõlas alusele, mille põhjal maksu võetakse;

s) Kas on vallavolikogu poolt määratud maksude raamatusse (vorm nr. 9) sissekantud kõigi nende maksude maksualused, kus maksjad ette teada, näit. isikumaksu maksjad, tööstusmaksu maksjad, sõiduhobuste ja tõldade pealt maksjad, ja kas on nendesse nimekirjadesse eelmise aasta maksuderaamatust lahtrist „Võlga jäänud“ summad üle kantud uude raamatusse lahtrisse „On maksta — võlga“ ja kas ülekande õigusluse kontrollimisel saadud kogusumma lahtrist „On maksta — võlga“ võrdub eelmise aasta raamatu „Võlgajäänud“ ja inventaari debitoride arve vastava maksu võlglaste kogusummale;

t) Kas on sellesama maksuderaamatu lahtrisse „On maksta — maksu“ summad sissekantud volikogu poolt määratud maksude suuruses ehk volikogu otsuse kohaselt õieti väljaarvatud;

u) Kas on tulumaksu raamat samuti avatud tulumaksu maksjate nimekirja ja maksta olevate summadega erilise selleks maksmata pandud vormi järele;

v) Kas on eelarveliste tulude raamatusse (vorm nr. 10) kolme esimesse lahtrisse sissekantud vallavolikogu poolt kinnitatud ja järelevalve-asutuse poolt täitmisele lubatud alanud eelarve aasta eelarve tulude pool ja kas see õieti sissekantud on;

ä) Kas eelarveliste kulude raamatusse (vorm nr. 11) kolme esimesse

lahtrisse on jõusse astunud eelarve kulude pool õieti sissekantud;

õ) Kas on naturaalkohustuse raamatusse, kui sellise maksu võtmine otsustatud, naturaalkohustuste maksualuste nimekiri eelmisel aastal võlga jäänud ja käesolevaks aastaks määratud summadega, kooskõlas tehtud otsustele, õieti sissekantud.

4. Kassa sissetulekute raamat.

a) Kas on kõigi kassa sissetulekuid tõendavate dokumentide, nende hulgas ka jooksva arvete tshekkide järele, mis raha toomiseks valla kassasse väljaantud, summad kassa sissetulekute raamatusse kantud (täieliku kassar. pidamise viisi juures, mis kirjeldatud seletus- ja juhatuskirjas lehek. 12—13);

k) Kas operatsioonid on kassaraamatus teises lahtris sellesama kuupäevaga märgitud, millist kuupäeva dokument kannab ehk millal raha summad tegelikult saadud;

c) Kas operatsiooni summa lahtris näidatud summa on sissetuleku dokumendis näidatud kogusumma, kui saadud summa koosneb kahest ehk rohkemast üksiksummast;

d) Kui saadud summa koosneb ainult ühest summast, kas on see sama summa, mis „Operatsiooni summa“ lahtris, tulude jaotuse lahtritest vastavasse lahtrisse teist korda kantud;

e) Kui ühe dokumendi järele on mitmeliigilisi sissetulekuid saadud, näit. ühe kviitungi järele ühelt isikult mitmesuguseid makse ja viivitusprotsente ehk maavalitsuselt mitmesug. edasiantavaid summe, näit. pensionirahasid, vallasekret. perekonnaabi- raha ehk lisatasu või õpetajatele maaval. palga osa, kas on dokumendis näidatud üksiksummad kirjutatud vastavatesse sissetuleku jaotuse lahtritesse, s. o., kas on näiteks kõik isikumaksu summad kantud isikumaksu lahtrisse, kinnisvaramaksulisa sellenimelisse lahtrisse, jalgratta- ja tööstusmaksud nende nimelistesse lahtritesse, kõik teised valla heaks tulevad maksud (mitte kinnisvara ja kodanikkelt saadud tulumaks) ka riigilt saadav tulumaksu osa ja piirituslubade asemaks „Muud maksud“ lahtrisse, kõigi eelpoolnimetatud maksude viivitusprotsendid „Muud maksud“ lahtrile järgnevas „Viivitus $\frac{0}{0}\%$ “ lahtrisse, kõik muud valla tulud, mis maksud ja viivitusprots. ei ole, näit. rendid, üürid, eelarvelised laenu, toetused j. n. e. „Muud eelarvelised tulud“ lahtrisse, kas kinnisvaramaks ja tulumaks on jaotatud käesoleva ja eelmiste aastate ja nende viivitusprotsentide lahtritesse kviit-

tungi andmete järele õieti ära, kas edasiantavatest summadest on pensionid pensioni, lisamaksud lisamaksu ja kõik muud edasiantavad summad, nagu õpetajate palgad, vallasekr. lisatasu, vaeste õpilaste toetusrahad, laada- ja lõbustusmaks maavalitsusele, vallaval. kaudu eraisikute ehk organisatsioonide poolt saadetud toetussummad „Muud edasiantavad summad“ lahtrisse kantud, kõik hoiupealt valla kassasse toodud summad hoiusummade lahtrisse, kõik võlakatteks võlglastelt saadud summad, nagu eelmise aasta maksu võlg (mitte viivit. %/o selle pealt, sest see ei ole võlana arvestatud), avansside ehk nende osade rahas tagasisaamine „debitoride arvele jne.;

g) Kas üksikutesse sissetulekute liigituslahtritesse kantud summad teevad kokku „Operat. summa“ lahtris oleva kogu operatsiooni summa;

h) Kas on operatsiooni nimetuse lahtris (3. lahter) neil operatsioonidel, mis annavad summa ka lahtritesse „Muud maksud“, „Muud eelarvelised tulud“ ehk „Muud edasiantavad summad“ peale rahamaksja nime ka operatsiooni selgitav tekst;

i) Kas on lahtris „Maksuraamatu järje nr. ja abiraam. lehek.“ kõigi maksude kohta, mille üle eri maksjate nimekirjad olemas, selle raamatu nimetähe järele maksja järje number ja muude sissetulekute asjus, mille kohta abiraamatut peetakse, abiraamatu nimetuse esimene täht ja lehek number olemas tõenduseks, et maksud on maksuderaamatusse ja kollektiiv arvetesse puutuvad summad vastavatesse abiraamatutesse edasi kantud;

j) Kas on kassa sisset. raamatu operatsiooni järje nr. (esimene lahter) ära märgitud sellele dokumendile (soovitav üleväl paremal pool nurgas), mille põhjal operats. kassaraamatusse kantud;

k) Kas on päevased sissetuleku summad, niihästi operatsiooni summa kui ka sissetulekute liigitussummad õieti kokkuvõetud ilma eelmisi kokkuvõtte summe arvesse võtmata;

l) Kas teevad päevased liigitussummad päevases kokkuvõttes kokku välja päevase kokkuvõtte operatsiooni summa (punane rida);

m) Kas on kuu lõpul kuu kokkuvõtte, arvates päevased kokkuvõtte summad — punased read — kokku, õieti tehtud ja kas annavad liigitussummad kuu kokkuvõttes kokku selle sama summa välja, mida näitab operatsiooni summa kokkuvõtte (mustal kokkuvõtte real);

n) Kas on eelarveliste tulude, kinnisvaramaksu, tulumaksu ja edasiantavate summade lahtrite alalahtrites olevad kuu kokkuvõtte summad oma ette iga liik veel õieti kokkuvõetud shurnaal-pearaamatusse sellesama nimelisele arvele sissekandmiseks;

o) Kas on kassa sisset. raamatust kuu kokkuvõtted üldarvete — eelarvelised tulud — kinnisvaramaks — tulumaks j.n.e. — järele shurnaal-pearaamatusse edasikantud ja see edasikandmine sh.-pearaamatu oper. nr. äratähendamisega kokkuvõtte real paremal äärel ära märgitud.

Järgneb.

E. Maomav. Liidu ja omavalitsuste tegevus.

Vallasekretäri kutseeksamid

peetakse Tartu Maavalitsuse korraldusel Tartus 12.—15. sept. s. a.

Määrus teevahtide kohuste kohta.

Harju Maavalitsus on teevahtide kohta määruse vastuvõtnud:

Killustiktee korrashoiuks palgatud teevahid on kohustatud läbi käima oma teela igal äripäeval vähemalt üks kord, jälgida sõiduteele sõiduriistade liikumisest ehk ilmastikust tekkivaid augukesti ja rikkeid, hoolitsemata teepeenarde, kaitsepostide, suunanäitajate, teeäärsete kraavide, kaitse-

kivide, truupide ja kõigi tee päraldiste korrashoiu eest, keelata kohalikkudel maapidajatel ja teekäijatel oma loomi karjatamast teeäärsetel peenardel ja kraavides, hoolitseda teeala üldise heakorrasolu eest nii, et tee täiesti korras oleks ja mitte halvemaks ei muutuks seisukorras, millises ta teevahile üle anti, teatada maavalitsuse teedeosakonnale kõigist tähtsamatest rikestest tee alal, hoolitseda korraliku veeäravoolu eest teelt ja teeäärsetest kraavidest, valmistada ja teeäärsetel maaaladel tagavaras hoida aukude parandamiseks tarvilik hulk materjale, teele tekkinud augukesed viibimata parandada, hoolitseda, et sõidutee

pind oleks alati kaetud ühetasase kruusakihiga, sõidukite liikumisel sõiduteelt ära paisatud kruus asetada endisele kohale, puhastada teeäärseid peenraid kasvavast rohust, tasandada tekkivaid auke ja muhke ning puhtaks hoida kraave.

Kruusatee korrashoiu määrused on samad, ainult erandiga, et sõiduteed hoitakse korras tekkivate roobaste ja aukude tasandamise teel teepinnal oleva kruusaga.

Kiiu vallavalitsus uutest ruumides.

Kiiu vallavalitsus on senistest ruumidest üle kolinud Kiiu mõisa, kus asub ka kohalik postijaam, mille pidajaks jääb vallavalitsus. Endisesse vallamajas asub täiendatud Kiiu algkool.

Eeskujulik kord vallavalitsuses.

Ära kuulates andmeid m.-v. kontroll-ametniku poolt 24. juulil s. a. toimetatud Andru vallavalitsuse asjaajamise ja arvepidamise

revideerimise üle ja silmas pidades, et asjaajamine on leitud puudusteta ja eeskujulikus korras. Pärnu maavalitsus otsustas avaldada Andru vallavalitsuse liikmetele ja eriti sekretär August Pihlap'ile eeskujuliku korra ja hoolsuse eest vallavalitsuse asjaajamise maavalitsuse täieliku rahulolemist ja lugupidamist.

Vald annab liigetele õnnetuste puhul laenu.

Viimasel Harku vallavolikogu koosolekul oli vallavalitsuse ettepanek harutusel, võimaldada vallaliikmetele õnnetu juhtude puhul valla summadest laenu anda. Laenu antaks loomade surma, tulekahju, ikalduse ja tööjõu surma korral perekonnas.

Vallavolikogu otsustas vallavalitsusele volituse anda vallaliikmetele kuue kuu peale 6-prots. laenu andmiseks mitte üle 100 kr. üksikule laenusoovijale ja üldsummas 1000 krooni.

Küsimused ja vastused.

Küsimus nr. 38. End. mõisa telefoniliini aparatuuride võerandamisest.

Kas on seaduslikku alust (ringkirjade ehk sõjavägede ülema päevakäskude näol) endiste mõisa telefoniaparatuuride riigi omanikustamiseks Posti Peavalitsuse ehk kohalikkude postkontori-ülemate poolt 1918. ja 1919. a. ehk hiljem?

Vallavalitsus.

Vastus:

Ei ole. End. mõisa telefoniliinide kasutamise üle oli küll vastav leping (R. T. 1918. a. 4. lehek.) ja need liinid võeti sõjaväe kasutamisele. Erasisikute ehk seltside varanduste konfiskeerimise õigust ei ole. Nende telefoniaparatuuride ja muude tarbete eest, mis 1919. a. antud korralduse järele registreeriti, on Posti Peavalitsus end. omanikkudele vastava summa maksnud. Teie aparatuur nähtavasti nende hulka ei kuulu, mispärast end. omaniku protsessi võita võivad.

Küsimus nr. 39. Eraldamise raamatust ja sissekannetest sellesse.

Kas saab seda süsteemi rikkumiseks lugeda, kui ameerikaviisilise raamatupidamise juures eraldamise raamatutes nii väljaminekute kui ka sissetulekute kohta saaks lahtrid joonestatud vastavalt eelarve punktidele kuna edasiantavate ja reskontro summade jaoks tarviduse järele vastavad lahtrid joonestatakse, kuhu mitte sissekanded ei tehta iga üksiku kvititungi järele, vaid päeva jooksul sissetulnud ühesugused summad kokkuvõetuna vastavasse lahtrisse paigutatakse? Mis mõte võiks olla kvititunge üksikult eraldamise raamatusse sissekanda, kuna kvititungi ise arvestamise aluseks jääb ja õienduste saamise korral ei tarvitada ikkagi kvititungi järele tehtud sissekannet, vaid kvititungi ennast? Minule isiklikult paistab, et eraldamisle raamatus mõne joone jurdepaigutamine või ärajätmine, kui ka eraldamise raamatu eelarve järele

joonestamine ei tohiks lugeda veel süsteemi muutmiseks, kuna kõige-selle juures teised raamatud ja aruanded saavad täpselt peetud.

Emsa.

Vastus:

Seda süsteemi rikkumiseks lugeda ei saa, kui eraldamise raamatus lahtrite hulk ja liigitus muudetakse. See ei ole aisekande korra küsimus. Kahjuks ei ole küsimusest näha, missugust erald. raamatut õieti mõeldakse. Kui siin on mõeldud Virumaa vallav. kuni 1. aprillini tarvitavat erald. raamatut, siis selle lineeri on aastate jooksul mitme poolt juba mitmeti muudetud. Selle raamatu ülesandeks oli algul küll eraldada summe pearaamatu arvete kohaselt. Teine nõue on neid eraldada 1) pearaamatu arvete, 2) eelarve ja 3) nõuetavate kuu aruannete kohaselt. See nõue on muidugi ideaalsem, et vabastada asjatuist otsimistest. Seda nõuet on aga raske täita. Kui küsimuses räägitakse, et väljaminekute kui ka sissetulekute kohta saaks lahtrid joonestatud vastavalt eelarve punktidele . . . , siis, meelespidades, et valla eelarve kulu- pool sisaldab kaugelt üle 100 punkti, tuleb küsida, millises erald. raamatus mahutame 120-140 lahtrit. Kulude asjus tuleb sellest otse loobuda. Sissetul. asjus võib sellest rääkida, ja H. Aviksoni vallaomav. ameerikaviisilise kassa-raamat+erald. raamat, püüab just saavutada neid kolme nõuet, anda kuu kokkuvõtted pearaamatu arvetele, eelarveliste tulude raamatule ja eruannetele kinnisvara ja tulumaksude asjus. Sarnase erald. raam., kus seda mõne süsteemi juures vaja peaks olema, võib takistusest vähem soodsas asemel tarvitusele võtta süsteemi muutmata. Tehniliselt võimatu väljamine. erald. raamat peab aga selles ulatuses ära jääma. Kui seda teostada võiks, kaoks õieti ära vajadus eriliste eelarvel. tulude ja kulude raamatute järele.

Koguni teine küsimus on aga erald. raam. sisse-

kandmise korra küsimus, kus „sissekanded ei tehta iga üksiku kviitungi järele, vaid päeva jooksul sissetulnud ühesugused summad kokkuvõetuna vastavasse lahtrisse paigutakse“. See on juba rohkem kui süsteemi küsimus.

Erald. raamatut peeti Virumaal kuni 1. aprillini s. a. kassaraam. asetäitjana, et iga üksikut oper. lah. raamatut fikseerida ja ühes sellega ka summe vastavalt gruppeerida. Üksik oper. asemel päevaseid summe erald. raam. kandes jääb esimene nõue ära. Ja see just see kardinaal küsimus valla-raamatupid. ongi, küsimus, mis vähe ehk palju tööd annab. Jätame meie kassa sissetulekud ükshaaval, omaette, kas kassaraam., shur.-pearaamatusse, ehk erald. raamatuse kanded, vähendame oma tööd mitmekümne võrra. Nii on näit. ka Saaremaa vallaval. talitanud ja talitavad enamuses ka praegu, kirjutades päeva jooksul saadud kogusummad ühe ainsa reaga shur-naal-pearaamatusse ja — see on kõik (kassaraam. üldse ei ole). Samuti võiks ka teha erald. raam. kaudu, võltes päevased summad kuu kogusummaks kokku. See moodus on näidatud kassaraamatu abil ka H. Aviksoni eelpool nimetatud teoses lehek. 14 „Sissetulekute kassaraamat lühendatud kujul“. Ehk sellel nii ilusal moodusel, kas erald. raam. ehk kassaraamatu abil ehk sootu ilma nendeta — päevased sissekanded shur.-pearaamatusse, on konks küljes, miks seda seni soovitada pole juletud ja maksma pandud. See konks seisab üld. arve seaduses I. raam., mille § 39 ütleb, et „iga sissetulek ehk väljaminek kantakse vastavasse kassaraamatusse lah. us (порозно), kuna § 40 seda veel omalt poolt järgmiselt kinnitab: „Iga sissetulek ja väljaminek kirjutakse raamatusse eri operatsioonina (особою статьею) ja iga operatsiooni jaoks erinumbri all“. Kviitungi konts on selle seaduse ja praeguse mõiste järele ikka dokument. Loetakse kv. kontsaraamatut raamatuks, ehk muudetakse eelpool tsiteeritud seadust, siis on küsimuses nimetud arvestamise kord võimalik, kuid siis on parem juba üldse loobuda erald. raamatust ja toimida kas Saaremaa viisi eeskujul, ehk, et saada ka korraga kokkuvõtteid eelarvel. tulude raamatule ja aruannetele, talitada H. Aviksoni lühendatud kassaraamatu kohta näidatud korras.

Küsimus Nr. 40. Metsavalitsuste teeosade korrashoiu kulude kattest.

Kui palju on antud raha Lõuna-Eesti maavalitsustele metsavalitsuse teeosade korrashoiu kulude katteks ühe puhtakasu rubla peale arvatult ja kas vallad on õigustatud kõike seda summat välja saama ehk on maavalitsustel õigus sellest rahast oma äranägemise järele teiste teede naturaalkohustuste täitmiseks kasutada? Jaataval korral, kas ei vabane vallad metsavalitsuse teeosade korrashoiust, kui selleks antud rahast ei jätku?

Vastus: Teekohuslane.

Täpset vastust nende küsimuste peale ei saa anda, sest tingimised kõigis maades pole ühllased. Palju nimelt üks ehk teine maavalitsus küsimuses täh. otstarbeks on saanud, selle kohta võib teateid saada vastavast maavalitsusest ehk Teedeministeriumist. Võttes arvesse neid andmeid, mis toimetusel olemas, tuleb järeldada, et metsaval. teeosade korrashoiu summade jaotamisel m. v. vahel ei ole puhtakasu rublasi täpselt aluseks võetud: saadud summad on ümmargused. Saadud summade tarvitamiseks ühist korda ei ole. Ühes maas ei saa teetegemiskohuslased sellest summast sentigi, sest m. v. on lasknud omal arvel metsav.

teeosad korrastada, teises jaotakse ta naturaalkoh. vahel vastavalt ära, kas tervelt ehk osaliselt, sellejärele kui palju tanavu ja varemalt aastatel keegi teid on parandanud, kuna kolmandas ministeriumilt saadud summa jaotamiseks sedavõrd väike on, et saaja peale summa langes, mille kättesaamine enam kulukas on, kui asi väärt, mispärast need summad kasutatakse halbade teeosade kordaseadmiseks üldhuvides.

Et olud lahkuminevad, võite täpsed teated saada küsimuses nimetatuta maa kohta maavalitsuselt eneselt.

Küsimus Nr. 41. Volinikkude lahkunukuks arvamise ja volituste tühjastunnistamise kohta.

Riigikohtu seletusel (R. adm. t. nr. 380—1. 1926. a.) võib vallavolikogude valimise seaduse § 74 ettenähtud volikogu liikmete lahkunukuks arvamine sündida häälteenamusega sama seaduse § 73. esimese lõike järgi. Kuid sama seaduse § 73. teise lõike järgi nõutakse üksikute volinikkude volituste tühjastunnistamiseks kõigi volinikkude $\frac{1}{2}$ häälteenamust. Et Riigikohtu seletusel § 74. ettenähtud juhused ei ole indentsed § 73. teises lõikes ettenähtud juhustega, siis teib küsimus, millistel põhjustel võib tulla otsustamisele volinikkude volituste tühjastunnustamine $\frac{1}{2}$ häälteenamusega salajasel hääletamisel.

— k.

Vastus:

Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuse korraldamise seaduse („Riigi Teataja“ nr. 97—1926., sead. nr. 104) § 73. teine lõige käib täieliselt § 74. kohta, sest viimases ettenähtud juhused on ainus juhused, kus vallavolikogu võib volinikkude volitusi tühjastunnistada. Küsimuses toodud Riigikohtu seletus (v. „Maaomavalitsus“ nr. 16—1926, lhk. 276—280) mis antud endise vallavolikogude valimise seaduse kohta („Riigi Teataja“ nr. 26—1921), ei või sellepärast küllad, daselt põhjendatuks lugeda.

Küsimus Nr. 42. Isikumaksu sissenõudmine surnud isiku varandusest.

Isik sureb maksuaasta kestvusel ära, jättes isikumaksu maksmata. Kas saab tema varandusest võlgnevat summat sissenõuda?

K. vallasekretär.

Vastus:

Võib sissenõuda.

Küsimus Nr. 43. Perekonnaliikmete isikumaksude maksmisest.

Kas on kohustatud isa ehk ema oma läisealiste laste eest, kui viimased perekonnaliikmena tema juures töötavad, isikumaksu maksma?

K. vallasekretär.

Vastus:

Kui läisealised lapsed vanemate käest oma töö eest tasu saavad ja saadava tasu peale arest pandud, siis jah.

Kuulutakse maksvusetaks:

1. Karl Gustavi p. Porkja kaduma läinud hobusepass, mis on väljaantud Vastsemõisa vallavalitsusest 14. märtsil 1921 a. nr. 1017 all T. Feldmanni nime peale.